

Nr 200.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning
angående ändring i förordningen den 15 juni 1934 (nr
264) om erkända arbetslöshetskassor; given Stockholms
slott den 21 mars 1947.*

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till förordning angående ändring i förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Eije Mossberg.

F ö r s l a g

till

F ö r o r d n i n g

angående ändring i förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor.

Härigenom förordnas att 7 och 13 §§ samt 21 § 2 mom. förordningen den 15 juni 1934 om erkända arbetslöshetskassor¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives ävensom att till 14 § samma förordning skall fogas ett nytt moment, betecknat 2 mom., av den lydelse nedan sägs.

*(Gällande lydelse:)**(Föreslagen lydelse:)*

7 §.

7 §.

Från rätt — — — — — skall uteslutas

1) den som — — — — — annans räkning;

2) den som — — — — — eller adoptivbarn;

3) den som — — — — — erkänd arbetslöshetskassa;

4) den som icke uppnått viss i stadgarna angiven ålder;

4) den som icke uppnått viss i stadgarna angiven ålder.

5) utländsk medborgare, såvida han icke tillhör stat, med vilken sådan överenskommelse träffats, som avses i 13 §, eller beträffande vilken Konungen särskilt förordnat, att medborgare i den staten må kunna erhålla medlemskap.

Utan hinder — — — — — såsom medlemmar.

13 §.

13 §.

Konungen äger, under förutsättning av ömsesidighet, ingå överenskommelse med främmande stat, att medborgare i denna skall vid tillämpningen av denna förordning likställas med svensk medborgare.

Beträffande rätten för utländsk medborgare att vinna inträde i erkänd arbetslöshetskassa äger tillsynsmyndigheten, där så finnes påkallat, föreskriva särskilda begränsningar utöver dem, varom eljest stadgas i denna förordning.

¹ Senaste lydelse av 7 § se SFS 1943:185 och av 21 § 2 mom. se SFS 1946:332.

(Gällande lydelse:)

14 §.

2 mom. Har någon — — — — — till godo.
 Erkänd arbetslöshetskassa må med statserkänd arbetslöshetskassa inom främmande stat, *med vilken Konungen ingått överenskommelse enligt 13 §*, träffa sådan överenskommelse, som i första stycket av detta moment avses. Dylig överenskommelse skall för att bli gällande godkännas av tillsynsmyndigheten.

Finnes i främmande stat, *med vilken Konungen ingått överenskommelse enligt 13 §*, obligatorisk arbetslöshetsförsäkring, och äga de däri försäkrade räkna sig till godo avgifter erlagda till svensk erkänd arbetslöshetskassa, må dylig kassa med tillsynsmyndighetens godkännande medgiva, att i den främmande staten erlagda avgifter må helt eller delvis tillgodoräknas medlem vid tillämpning av denna paragraf.

Tillsynsmyndigheten må — — — — — nämnda sammanslutning.

Tillsynsmyndigheten må jämväl — — — — — nämnda sammanslutning.

(Föreslagen lydelse:)

14 §.

2 mom. *Beträffande rätten för utländsk medborgare att uppbära understöd från erkänd arbetslöshetskassa äger tillsynsmyndigheten, där så finnes påkallat, föreskriva särskilda begränsningar utöver dem, varom eljest stadgas i denna förordning.*

21 §.

Erkänd arbetslöshetskassa må med statserkänd arbetslöshetskassa inom främmande stat träffa sådan överenskommelse, som i första stycket av detta moment avses. Dylig överenskommelse skall för att bli gällande godkännas av tillsynsmyndigheten.

Finnes i främmande stat obligatorisk arbetslöshetsförsäkring, och äga de däri försäkrade räkna sig till godo avgifter erlagda till svensk erkänd arbetslöshetskassa, må dylig kassa med tillsynsmyndighetens godkännande medgiva, att i den främmande staten erlagda avgifter må helt eller delvis tillgodoräknas medlem vid tillämpning av denna paragraf.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1947.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 21 mars 1947.

N ä r v a r a n d e:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE.

Statsrådet Mossberg anmäler fråga angående *vissa ändringar i förordningen om erkända arbetslöshetskassor* samt anför därvid följande.

Enligt 7 § förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor är utländsk medborgare utesluten från rätt att vinna inträde i sådan kassa eller att där kvarstå såsom medlem. Från denna regel givas emellertid två undantag. Det ena är, att utlänningen tillhör stat, med vilken på ömsesidighet grundad överenskommelse träffats att medborgare i denna skall vid tillämpningen av förordningen om erkända arbetslöshetskassor likställas med svensk medborgare, och det andra, att utlänningen är medborgare i stat, beträffande vilken Konungen särskilt förordnat, att medborgare i den staten må kunna erhålla medlemskap. I det senare fallet äger vederbörande icke full likställdhet med svensk medborgare såtillvida att hans rätt att vinna inträde i viss kassa är beroende av om kassan beslutat att intaga medlemmar av hans nationalitet.

Ömsesidighetsöverenskommelser ha ingåtts med Schweiz, Tjeckoslovakien, Danmark, Österrike och Polen, medan Konungen förordnat om möjlighet att erhålla medlemskap i erkänd arbetslöshetskassa för medborgare i Finland och Norge. Dessutom har Konungen med stöd av förenämnda undantagsbestämmelse i förordningen om erkända arbetslöshetskassor samt lagen den 17 juni 1938 angående rätt för Konungen att meddela förordnande om vissa förmåner åt statslösa m. fl. förordnat, att förutvarande medborgare i Estland, Lettland eller Litauen, vilka inneha svenskt främlingspass, må kunna erhålla medlemskap i erkänd arbetslöshetskassa.

I skrivelse till socialstyrelsen den 13 november 1946 har *de erkända arbetslöshetskassornas samorganisation* anført, att majoriteten av de utlänningar, som vistades här i landet, i enlighet med det anförda kunde tillhöra svensk arbetslöshetskassa och att detta förhållande torde kunna antagas bli bestående. Det vore dock ingalunda ovanligt, att utländska medborgare på grund av förordningens bestämmelser icke kunde intagas som

medlemmar i kassorna, och detta förhållande hade visat sig medföra vissa olägenheter. Genom det av fackförbunden uppställda generella kravet på att fackförbundsmedlemmar även skulle tillhöra vederbörande arbetslöshetskassa och den omständigheten att avgiftsuppbörden skedde gemensamt för fackförbundet och kassan hade förbundsmedlemmarna kommit att betrakta kassaavgiften närmast som ett extra tillägg till förbundskontingenten, vilket en del medlemmar under intrycket av nuvarande ringa arbetslöshetsrisk betalade mera av hänsyn till solidaritetskravet än med tanke på att de därmed skapade sig ett skydd mot följderna av arbetslöshet. Dessa medlemmar ansåge det därför vara en orättvisa, att vissa utländska fackförbundsmedlemmar sluppe bidra till arbetslöshetskassans ekonomi. För ifrågavarande utlänningar däremot framstode mot bakgrunden av deras större arbetslöshetsrisk och mera utsatta ställning arbetslöshetsförsäkringen som en väsentlig förmån, vilken undanhölles dem, trots att de vore fackförbundsmedlemmar. Förbudet för utländska medborgare att inträda i erkänd arbetslöshetskassa utgjorde således ett irritationsmoment och medförde med hänsyn till det tekniska sambandet mellan kassa och förbund administrativa olägenheter.

I skrivelsen har samorganisationen vidare anfört följande.

Bestämmelserna rörande medlemskap i erkända arbetslöshetskassor för utländska medborgare torde ha utformats i syfte att underlätta möjligheterna för svenska medborgare i utlandet att åtnjuta förmånerna av där förekommande arbetslöshetsförsäkring. I vad mån detta syfte verkligen tillgodoses genom förordningens restriktiva stadganden torde vara svårt att uttala sig om, men samorganisationen förutsätter, att man även på annat sätt, exempelvis genom samarbetet inom de Förenade Nationerna, kan uppnå de eftersträfvade förmånerna för svenska medborgare med arbetsanställningar i utlandet. Samorganisationen förutsätter vidare, att den ytterligare ekonomiska belastning för kassorna, som kan tänkas uppkomma genom att arbetslöshetsförsäkringen göres tillgänglig för samtliga utländska medborgare i Sverige, blir av ringa storleksordning.

Under hänvisning till det anförda har samorganisationen anhållit, att socialstyrelsen ville medverka till att en sådan ändring av förordningen om erkända arbetslöshetskassor komme till stånd, att nu gällande inskränkning i rätten för utländsk medborgare att tillhöra erkänd arbetslöshetskassa helt bortföle.

Med hänsyn till att en sådan lagändring kunde antagas kräva avsevärd tid, har samorganisationen därjämte anhållit, att socialstyrelsen ville hemställa, att Kungl. Maj:t jämlikt 7 § 1 st. 5) förordningen om erkända arbetslöshetskassor snarast ville förordna, att medborgare i en rad uppräknade stater måtte kunna erhålla medlemskap i erkänd arbetslöshetskassa.

Socialstyrelsen har i anledning av denna framställning i skrivelse till Konungen den 21 december 1946 anfört, att vid införandet av det principiella förbudet för utländsk medborgare att tillhöra erkänd arbetslöshets-

kassa hänsyn närmast tagits till den inställning, som kassorna själva förväntades komma att intaga i denna fråga. Då emellertid arbetslöshetskassorna själva nu önskade medtaga alla, som arbeta inom kassornas verksamhetsområden, oavsett medborgarskap, samt då även rent sakliga skäl talade härför, tillstyrkte socialstyrelsen införandet av en sådan ordning.

Styrelsen har vidare framhållit, att en ändring i nu nämnd riktning vore i överensstämmelse med det uttalande, som gjordes år 1935 av departementschefen i anslutning till det av internationella arbetskonferensen år 1934 antagna förslaget till arbetslöshetskonvention, enligt vilket konventionen borde beaktas, då en reformering av arbetslöshetsförsäkringen visade sig påkallad. Konventionen innehöll i sin artikel 16, att utlännningar skola äga rätt till ersättningar och understöd under samma villkor som landets egna medborgare. Varje medlem (av internationella arbetsorganisationen) ägde likväl förvägra medborgare hos medlem eller i stat, som icke vore bunden av konventionen, likställighet med egna medborgare i fråga om utbetalningar från fonder, till vilka den sökande icke bidragit.

I anslutning härtill har socialstyrelsen anført, att konventionen salunda förutsatte möjlighet till vissa inskränkningar i utlännings rätt att uppbära arbetslöshetsunderstöd. Socialstyrelsen hade den uppfattningen, att rätten att utfärda inskränkande bestämmelser för utlännningar borde komma till uttryck i förordningen. Härför talade de under förordningens tillämpning vunna erfarenheterna. Som exempel kunde nämnas, att vid de underhandlingar, som förts mellan representanter för svensk och dansk arbetslöshetsförsäkring, enighet rått om önskemålet att icke medgiva understödsrätt för exempelvis en dansk medborgare i Sverige, förrän han där arbetat under viss kortare tid. Genom att den understödsrätt, som förvärvats i det ena landet, enligt gällande bestämmelser skall räknas en kassamedlem tillgodo vid överflyttning till det andra landet, kunde eljest vissa missbruk av försäkringsförmånerna befaras uppkomma. Även andra inskränkningar inom ramen för de överenskommelser, som i framtiden kunde komma att ingås med främmande stater, kunde med hänsyn till uppkommande särskilda förhållanden tänkas bli lämpliga. Socialstyrelsen funne det därför angeläget, att möjlighet lämnades öppen för vidtagande av särskilda begränsningar för utlännningar beträffande rätten såväl att vinna inträde i erkänd arbetslöshetskassa som att uppbära understöd från sådan kassa.

Socialstyrelsen har vidare förklarat sig anse det lämpligt, att behörigheten att meddela sådana inskränkande föreskrifter som nu nämnts beträffande utländska medborgare skulle ankomma på tillsynsmyndigheten. För en dylik ordning talade vissa praktiska synpunkter. Man hade nämligen anledning förutsätta, att frågan om dylika inskränkningar kunde förväntas bli aktuell särskilt i samband med att en svensk arbetslöshetskassa inginge överenskommelse med utländsk kassa om rätt för medlemmarna att vid överflyttning mellan kassorna tillgodoräkna redan erlagda avgifter.

Sådana överenskommelser skola jämlikt 21 § förordningen godkännas av tillsynsmyndigheten, vilken vid godkännandet har att pröva betingelserna för medlemmarnas rätt vid överflyttning.

De i anledning av socialstyrelsens uttalanden erforderliga ändringarna i arbetslöshetskasseförordningen borde enligt styrelsen, utan att medföra någon förändring i förordningens systematiska uppställning och paragrafering, kunna genomföras så, att den nya bestämmelsen rörande utländska medborgares rätt till inträde i erkänd arbetslöshetskassa finge ersätta innehålllet i nuvarande 13 §, medan stadgandet om deras understödsrätt infördes som ett särskilt moment under 14 §. I konsekvens härmed tillkomme enligt styrelsens förslag vissa redaktionella ändringar i 7 § och 21 § 2 mom.

Vad slutligen angår samorganisationens uttalande om att Kungl. Maj:t i avvaktan på de föreslagna författningsändringarna skulle beträffande ett antal angivna stater förordna, att medborgare i dessa stater skulle kunna vinna inträde i svensk erkänd arbetslöshetskassa har socialstyrelsen anfört, att ett sådant förfarande skulle lösa de aktuella problemen men det oaktat föranledde vissa betänkligheter, enär man därigenom med hänsyn till det ifrågasatta stora antalet stater i realiteten skulle sätta förordningens gällande bestämmelser i denna del ur kraft. Därest de av socialstyrelsen föreslagna författningsändringarna kunde genomföras utan alltför stor tidsutdräkt, torde det av samorganisationen ifrågasatta förfaringssättet icke heller bli påkallat.

Över socialstyrelsens skrivelse ha yttranden, efter remiss, avgivits av nämnden för den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen, statens arbetsmarknadskommission, socialvårdskommittén, landsorganisationen i Sverige, svenska arbetsgivareföreningen, tjänstemännens centralorganisation och delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet. I samtliga remissvar tillstyrkes det av socialstyrelsen framlagda förslaget till ändringar i arbetslöshetskasseförordningen. Beträffande styrelsens uttalande i anledning av samorganisationens förslag om utfärdande av omedelbart förordnande, att medborgare i vissa angivna stater skulle kunna erhålla medlemskap i svensk arbetslöshetskassa, har landsorganisationen anfört, att ifrågasatt hemställan huvudsakligen torde ha gjorts med hänsyn till förhållandena inom sjöfolksförbundet och dess erkända kassa, vilken fått vidkännas de största olägenheterna av att förbundsmedlemmar med utländskt medborgarskap icke ägde tillhöra kassan. Därest de föreslagna författningsändringarna icke kunde omedelbart genomföras, tillstyrkte landsorganisationen för sin del att de av samorganisationen ifrågasatta förordnandena meddelades.

För närvarande äga utländska medborgare endast i begränsad omfattning rätt att vinna inträde i svensk erkänd arbetslöshetskassa. Förutsätt-

Föredraganden.

ning för att dylik rätt skall föreligga är att utlänningen är medborgare i stat, med vilken s. k. ömsesidighetsöverenskommelse slutits i fråga om arbetslöshetsförsäkring, eller att Konungen förordnat att medborgare i ifrågavarande stat må vara medlemmar av svensk arbetslöshetskassa. Härjämte kunna, i följd av särskild lagstiftning, statslösa och politiska flyktingar efter Konungens förordnande tillerkännas rätt att vinna medlemskap i sådan kassa. På grund av nu angivna undantagsbestämmelser torde majoriteten av här i landet vistande utlänningar kunna komma i åtnjutande av de fördelar, arbetslöshetsförsäkringen erbjuder. Åtskilliga utlänningar, som inneha arbetsanställning här, äro dock uteslutna därifrån.

Arbetslöshetskasseförordningens restriktiva bestämmelser om rätt för utländsk medborgare att vara medlem av arbetslöshetskassa ha väsentligen tillkommit av hänsyn till kassorna själva. Det ansågs icke kunna ifrågakomma att utan vidare ålägga kassorna skyldighet att upptaga utländska medborgare såsom medlemmar å samma villkor som svenska medborgare med hänsyn därtill att det kunde vara fråga om utländsk medborgare, vars hemland vägrade svensk medborgare motsvarande förmån. Man befarade att i dylikt fall en likställighet mellan utländska och svenska medborgare i fråga om rätten att tillhöra svensk arbetslöshetskassa skulle stöta på starkt motstånd från kassornas sida.

Det sålunda anförda skälet äger numera ingen aktualitet, då framställning föreligger från kassornas sida om genomförande av full likställighet mellan svenska och utländska medborgare i förevarande hänseende. Läget på arbetsmarknaden är också sådant, att ömsesidighetskravet torde ha helt kommit i bakgrunden. Då härtill kommer att socialstyrelsen och samtliga i ärendet hörda myndigheter förordnat att i princip utländsk medborgare blir jämställd med svensk i fråga om rätten att tillhöra arbetslöshetskassa, tillstyrker jag införandet av en sådan ordning. Det nuvarande stadgandet i 7 § arbetslöshetskasseförordningen om förbud för utländsk medborgare att vinna inträde i arbetslöshetskassa bör i följd härav utgå, liksom reglerna i 13 § om slutandet av s. k. ömsesidighetsöverenskommelse. Till följd härav erfordras en redaktionell jämkning även i 21 § 2 mom.

Socialstyrelsen har i sitt yttrande i ärendet erinrat, att i det av internationella arbetskonferensen år 1934 antagna förslaget till arbetslöshetskonvention — vilken för Sveriges del ej ratificerats med hänsyn till vissa oöverensstämmelser mellan konventionen och förordningen om erkända arbetslöshetskassor — medlemsstat äger vägra utländsk medborgare likställighet med inhemsk i fråga om utbetalning från fonder, till vilka den sökande icke bidragit. Med hänsyn härtill har styrelsen ansett att vissa inskränkningar i utlännings rätt att vinna inträde i eller uppbära arbetslöshetsunderstöd från erkänd arbetslöshetskassa borde kunna föreskrivas och att det skulle få ankomma på tillsynsmyndigheten att meddela föreskrifter härutinnan. Vad styrelsen sålunda föreslagit har ej föranlett erinran i ytt-

randena och jag tillstyrker även för egen del dylika regler. Föreskrift i ämnet torde, såsom socialstyrelsen föreslagit, beträffande rätten att vinna inträde kunna upptagas i 13 § i stället för de däri nu förekommande reglerna om ömsesidighetsöverenskommelsers ingående, vilka regler, såsom jag nyss nämnt, böra utgå ur författningen. I vad angår begränsningar i rätten att uppbära understöd torde de ifrågasatta föreskrifterna böra i enlighet med vad socialstyrelsen jämväl föreslagit upptagas såsom ett nytt moment i 14 §.

De nya bestämmelserna torde böra träda i kraft den 1 juli 1947.

På grund av det anförda har inom socialdepartementet upprättats förslag till *förordning om ändring i förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor.*

Föredraganden hemställer härefter, att ifrågavarande författningsförslag, av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar, måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna, av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Sven Sigurdson.

Iduns tryckeri, Esselte ab, Stockholm 1947
716502